

Univerzita Hradec Králové
Přírodovědecká fakulta
Katedra ruského jazyka a literatury

**Hudba ve výuce předmětu volitelný ruský jazyk ve
4. ročníku na Gymnáziu F. M. Pelcla v Rychnově nad
Kněžnou**

Bakalářská práce

Autorka:	Natálie Faltová
Studijní program:	B1101 Matematika
Studijní obor:	Matematika se zaměřením na vzdělávání, Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání
Vedoucí práce:	Mgr. Jaroslav Sommer
Oponentka práce:	Mgr. Jana Kostincová, Ph.D.

Hradec Králové

červen 2022

Zadání bakalářské práce

Autor: Natálie Faltová

Studium: S18MA045BP

Studijní program: B1101 Matematika

Studijní obor: Matematika se zaměřením na vzdělávání, Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání

Název bakalářské práce: **Hudba ve výuce předmětu volitelný ruský jazyk ve 4. ročníku na Gymnáziu F. M. Pelcla v Rychnově nad Kněžnou**

Název bakalářské práce AJ: Music in the Context of Russian Language Teaching as a Non-compulsory Class in the 4th Grade at the F. M. Pelcl Grammar School in Rychnov nad Kněžnou

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zaměřuje na využití hudby v hodinách volitelného ruského jazyka. Práce navrhuje hudební ukázky pro jednotlivá témata, která jsou obsažena v ŠVP v daném předmětu a ročníku Gymnázia F. M. Pelcla v Rychnově nad Kněžnou. Příklady hudby slouží k obohacení znalostí studentů, k ozvláštnění výuky a také k lepšímu poznání ruské kultury.

ŠVP Buřinka pro studijní obory 79-41K/41 a 79-41-K/81 ? ŠVP Volitelný ruský jazyk - 4. ročník/oktáva. Rychnov nad Kněžnou: Gymnázium F. M. Pelcla, 2018, 77 s.

PURM, Radko, Stanislav JELÍNEK a Josef VESELÝ. *Didaktika ruského jazyka: vybrané kapitoly.* Vyd. 3., rozš. a upr. Hradec Králové: Gaudeamus, 2003, 250 s. ISBN 80-7041-174-0.

MICHLOVÁ, Světlana. *Konverzační témata z ruského jazyka: příprava k maturitě.* Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-953-X.

TVRDOŇ, Jozef. *Ruská hudba encyklopedicky.* 2. nezmen. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 1978, 202 s.

RACEK, Jan. *Ruská hudba: od nejstarších dob až po Velkou říjnovou revoluci.* Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1953, 169 s.

KARNĚJEVA, Ljudmila. *Ruština: maturitní příprava : [B1-B2].* Dubicko: INFOA, c2011. Nová maturita (INFOA). ISBN 978-80-7240-755-2.

Garantující pracoviště: Katedra ruského jazyka a literatury,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Sommer

Oponent: Mgr. Jana Kostincová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 19.12.2019

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem v seznamu použité literatury uvedla všechny prameny, ze kterých jsem vycházela.

V Hradci Králové dne 28. června 2022

Natálie Faltová

Poděkování

Děkuji Mgr. Jaroslavu Sommerovi za odbornou konzultaci, rady, cenné připomínky a trpělivost při tvorbě mé bakalářské práce. Dále také děkuji mé rodině, která mě celou dobu podporovala a dodávala mi energii.

Anotace

FALTOVÁ, N. *Hudba ve výuce předmětu volitelný ruský jazyk ve 4. ročníku na Gymnáziu F. M. Pelcla v Rychnově nad Kněžnou*. Hradec Králové, 2021. Bakalářská práce na Přírodovědecké fakultě Univerzity Hradec Králové. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Jaroslav Sommer. 46 s.

Bakalářská práce se zaměřuje na využití hudby v hodinách volitelného ruského jazyka. Práce navrhuje hudební ukázky pro jednotlivá témata, která jsou obsažena v ŠVP v daném předmětu a ročníku Gymnázia F. M. Pelcla v Rychnově nad Kněžnou. Příklady hudby slouží k obohacení znalostí studentů, k ozvláštnění výuky a také k lepšímu poznání ruské kultury.

Klíčová slova

ruská hudba, ruský jazyk, hudba ve výuce

Annotation

FALTOVÁ, N. *Music in the Context of Russian Language Teaching as a Non-compulsory Class in the 4th Grade at the F. M. Pelcl Grammar School in Rychnov nad Kněžnou*. Hradec Králové, 2021. Bachelor Thesis at Faculty of Science University of Hradec Králové. Thesis Supervisor Mgr. Jaroslav Sommer. 46 p.

This bachelor thesis is focused on the utilization of music during non-mandatory classes of the Russian language. This thesis suggests music samples for each one of the topics, which are a part of the content of the School Education Programme of the given subject, as well as the study level of the Grammar School of F. M. Pelcla in Rychnov nad Kněžnou. These examples of music not only serve to enrich the knowledge of students, but they also make the studies more diverse and intriguing. And finally, the students are able to have a better understanding of the Russian culture overall.

Keywords

Russian music, Russian language, Music in teaching

OBSAH

ÚVOD.....	8
1. UČIVO PŘEDMĚTU VOLITELNÝ RUSKÝ JAZYK 4. ROČNÍKU.....	9
2. HUDBA VE VÝUCE CIZÍHO JAZYKA.....	10
3. KONKRETIZOVANÉ UČIVO	13
3.1. NAKUPOVÁNÍ, SLUŽBY, MÓDA A OBLEČENÍ.....	13
3.2. KULTURNÍ ŽIVOT	17
3.2.1. ALEXANDR SERGEJEVIČ PUŠKIN.....	17
3.2.2. PETR ILJIČ ČAJKOVSKIJ	19
3.2.3. MOSKEVSKÝ KOZÁCKÝ SBOR	20
3.3. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, PŘÍRODA A JEJÍ OCHRANA, POČASÍ	23
3.4. STÁT A SPOLEČNOST	24
3.5. ČESKÁ REPUBLIKA x RUSKO	25
3.6. SVÁTKY A TRADICE U NÁS A V RUSKU, SYMBOLY	29
3.6.1. VÁNOČNÍ SVÁTKY.....	30
3.6.2. VELIKONOCE	32
3.6.3. DEN VÍTĚZSTVÍ.....	33
3.7. VĚDA A TECHNIKA, MÉDIA	34
ZÁVĚR.....	37
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	38
SEZNAM ODKAZŮ HUDEBNÍCH UKÁZEK.....	40
PŘÍLOHY.....	41

ÚVOD

Hudba je v mém životě velmi důležitá. Nepamatuji si dne, kdy bych si nepustila nějakou písničku, nezazpívala si nebo si nezahrála na nějaký nástroj. Už od malička jsem navštěvovala Základní uměleckou školu. Nejdříve jsem chodila 6 let na hodiny klavíru. Poté jsem se rozhodla vyzkoušet i jiný nástroj a absolvovala jsem dva stupně hry na příčnou flétnu. Bohužel s absolvováním gymnázia jsem i ukončila hodiny na umělecké škole. Začala jsem studovat na vysoké škole a nějaký hudební kroužek mi chyběl, a tak jsem začala zpívat v Dívčím sboru UHK. Hudba tedy tvoří velkou část mého života. Vždy mi zlepší náladu a zbavuje mě stresu. Čas strávený s hudbou je tedy pro mě relaxace. To je jeden z důvodů výběru tématu mé práce.

V prvním ročníku mého studia na osmiletém gymnáziu jsem si vybrala jako další cizí jazyk právě ruský. Moje matka vyučuje tento jazyk a už v mladším věku jsem ji moc ráda poslouchala, když mluvila právě rusky. Vždy se mi líbily hodiny ruštiny na gymnáziu, a proto jsem se rozhodla zabývat se tímto jazykem i na vysoké škole. Při výběru tématu mé bakalářské práce jsem se rozhodla, že spojím mé dvě oblíbené činnosti, poslech hudby a komunikace v ruském jazyce. Dlouho jsem přemýšlela a uvědomila jsem si, že hudba na školách při výuce není moc využívána. Hudba je přece něco krásného a bude jenom dobře, když ji využiji k prospěšné věci.

Cílem této práce je vytvoření seznamu hudebních ukázek a způsoby jejich použití, které by se v budoucnu mohly jednou využít při výuce volitelného ruského jazyka ve 4. ročníku na Gymnáziu F. M. Pelcla v Rychnově nad Kněžnou. Na tyto hodiny chodí studenti, kteří se už více zajímají o ruský jazyk, a proto pro ně bude vhodné získat znalosti i o ruské hudbě. Cílem tedy je, aby hudební ukázky pomohly studentům se naučit novým poznatkům a slovům. Pokud ve studentech ještě navíc probudí touhu a zájem o ruskou hudbu, to už bude, jak se říká „pouhou třešničkou na dortu“.

První kapitola popisuje: náplň předmětu volitelný ruský jazyk ve 4. ročníku, jak a kdy si ho studenti vybírají, jací studenti se ho účastní, jaké jsou jeho cíle, o jakých tématech se v něm učí. Další kapitola se zabývá využitím hudby při výuce ruského jazyka. Jak a proč se do hodin zařazuje, jak studentům pomáhá a jak s ní mohou pracovat. Jedná se tedy o část didaktiky ruského jazyka. V poslední kapitole jsou jednotlivě rozebrána témata, která se vyučují na hodině volitelného ruského jazyka, a jsou k nim přiřazeny hudební ukázky týkající se daného tématu. U každé písně je vysvětleno, jak ji vyučující může využít při hodině a jak je možné s textem písně pracovat.

1. UČIVO PŘEDMĚTU VOLITELNÝ RUSKÝ JAZYK

4. ROČNÍKU

Volitelný ruský jazyk si na Gymnáziu F. M. Pelcla (též zkratka GFMP) studenti vybírají vždy v druhém pololetí druhého ročníku čtyřletého gymnázia či v šestém ročníku osmiletého. Na začátku třetího nebo sedmého ročníku se na první hodině sejdou studenti s trochu odlišnou úrovní znalosti ruského jazyka. Někteří se učí ruštinu už pět let a jiní například teprve dva roky. Hlavním cílem tohoto předmětu je studenty dobře připravit k maturitní zkoušce. Spíše můžeme říci, že je to nad rámec přípravy k maturitě, jelikož učivo, které si studenti odnáší z klasických hodin ruského jazyka, postačuje ke splnění závěrečné zkoušky středních škol a gymnázií – maturity. Volitelný ruský jazyk také studenty připraví k přijímacím zkouškám na vysokou školu a k plynulé konverzaci.

Jako každý předmět má i volitelný ruský jazyk svůj vzdělávací obsah (Příloha č. 1, str. 41), který je rozdělen do sedmi kapitol:

- a) nakupování, služby, móda a oblečení,
- b) kulturní život,
- c) životní prostředí, příroda a její ochrana, počasí,
- d) stát a společnost,
- e) Česká republika x Rusko,
- f) svátky a tradice u nás a v Rusku, symboly,
- g) věda a technika, média.

V každém tématu se staví na znalostech z předešlé výuky. Studenti už mají jistou slovní zásobu, znají ruskou gramatiku, i některá témata této bakalářské práce. Avšak na začátku konkrétního učiva je nutné vše zopakovat a popřípadě znalosti studentů dorovnat na stejnou úroveň.

Po ukončení předmětu by měl být každý student schopen diskutovat o daném tématu, osvojit si slova spojená s danou látkou, vysvětlit některé odborné termíny, porovnávat Českou republiku s Ruskou federací, atd.

Pro ozvláštnění, zpestření výuky a snadnější pochopení učiva slouží různé obrázky, fotky, mapy, videa, předměty, články, ale i hudba. V této práci se zaměříme pouze na hudební ukázky, někdy například jenom poslechové a někdy doplněné o video.

Spojení hudby s výukou ruského jazyka může být pro studenty výhodné. Budou poslouchat rodilé mluvčí (to neznamená, že jim budou vždy dobře rozumět), budou se snažit porozumět textu písní pouze z poslechu, budou si rozšiřovat slovní zásobu, budou si procvičovat gramatiku, nebo se v ní učit nová pravidla, která ještě neznají, atd. Také se jedná o mezipředmětové propojení hudební výuky a ruského jazyka, a díky tomu mohou někteří studenti najít oblibu v ruském jazyce díky hudbě, anebo naopak, tedy za pomoci ruského jazyka se jim zalíbí hudba.

2. HUDBA VE VÝUCE CIZÍHO JAZYKA

Hudba ovlivňuje člověka v celém jeho životě, aniž by si to on sám uvědomoval. Můžeme ji slyšet při různých příležitostech: na diskotéce, na mši, při vojenském pochodu, na svatbě, ale i na pohřbu. Hudbu vnímá dokonce už i dítě v prenatálním vývoji, pokud mu matka například zpívá. V této bakalářské práci se zaměříme na roli hudby ve výuce cizích jazyků.

„Od doby, kdy v 60. letech R. Sperry a R. Orsten objevili, že každá mozková hemisféra má různou mentální funkci – oblast činnosti levé hemisféry mozku se zaměřuje na „akademické“ činnosti (psaní, logika, aritmetika atd.), zatímco oblast pravé hemisféry mozku se zaměřuje na „umělecké“ činnosti (sluchové vjemy a hudba, představitost, barva atd.), vědci se snaží přijít na to, jak maximálně využít mozkovou kapacitu během učení. Zatímco tradiční přístupy ve výuce byly a jsou zaměřené na levou mozkovou hemisféru, na základě výše zmíněných poznatků se přichází k závěrům, že při zapojení obou hemisfér se vytváří určitá synergie mezi hemisférami, čímž se výrazně zvyšuje kapacita učení.“ [1, str. 326] V této citaci Slavomira Rybarova popisuje důvod, proč zapojovat hudbu do výuky.

Studenty můžeme rozdělit podle percepční preference do třech typů: vizuální, kinestetický a auditivní. Pro tuto práci je nejdůležitější právě auditivní typ studenta. Tento člověk se opírá hlavně o sluch. Nejvíce informací se naučí přeříkáváním si celého tématu, diskutováním s přáteli, nahráním se svého projevu a jeho následným poslechem. Při přepisování si auditivní typ potřebuje učivo diktovat nahlas, což ale často ruší ostatní. Gabriela Lojová a Kateřina Vlčková ve své knize o tomto typu píše: *„Mnohým studentům výrazně pomáhají říkanky, poezie nebo poslech písní v cílovém jazyce, kde hudba, rytmus a emotivní náboj přispívá k zapamatování jak zvukové podoby slov, frází a celých vět, tak i ostatních jazykových prostředků.“* [2, str. 51–52]

Jednou z knih, kterou jsem si přečetla před psaním této bakalářské práce, je Výuka cizích jazyků od Věry Janíkové. V knize jsou sepsány výsledky průzkumu toho, co si pamatujeme:

- 10 % z toho, co jsme četli,
- 20 % z toho, co jsme slyšeli,
- 30 % z toho, co jsme viděli,
- 50 % z toho, co jsme viděli a slyšeli,
- 70 % z toho, co jsme sami řekli,
- 90 % z toho, co jsme sami udělali. [3, str. 29]

Sice tento průzkum měl dokázat hlavně praxi ve výuce, ale nám postačí. Z výsledků je totiž vidět další důvod, proč zařazovat hudební ukázky do výuky, navíc ukázky doplněné videem.

Existuje několik metod ve výuce cizích jazyků, proto přikládám stručný přehled těch metod, které při výuce využívají právě hudbu.

METODA	HLAVNÍ CÍL	PŘÍTOMNOST HUDBY
Přímá	Naučit žáka používat cizí jazyk v běžných každodenních situacích, pomocí indukce a asociací.	ANO Písničky se nepřekládají a slouží především k motivaci žáků.
Zprostředkovávací	Naučit žáka používat cizí jazyk v běžných každodenních situacích, zároveň realizovat výchovně-vzdělávací cíl cizojazyčné výuky.	ANO Poznatky o cílové zemi daného jazyka.
Komunikativní	Schopnost člověka efektivně používat cizí jazyk v sociálních komunikačních situacích. Vyrovnané zastoupení čtyř jazykových dovedností (čtení, psaní, mluvení, poslech).	ANO Hudba zastupuje motivační složku vyučovacího procesu, zároveň také složku výchovně vzdělávací.
Sugestopedie	V souladu s požadavkem aktivizace obou mozkových hemisfér využívá široké škály technik a vlivu prostředí. Jádrem této metody je vícedimenzionální učební zážitek, který požaduje po žákovi vysokou míru zodpovědnosti a uvědomění.	ANO Hudba navazuje patřičnou uvolněnost žáků, čímž má eliminovat strach, napětí a další negativní stavy.
Superlearning	Využívá stejné prvky jako metoda sugestopedie, tj. relaxaci, hudbu, tvůrčí fantazii, představivost a pozitivní sugesci. Výuka nemá striktní pravidla jako sugestopedie, je volnější a kombinuje relaxační přístup s tradičními postupy ve výuce cizích jazyků.	ANO Totéž jako u sugestopedie. Možnost využít i jiného typu hudby, např. hudbu meditativní.

Tab. 1 Vybrané metody ve výuce cizích jazyků se zřetelem k hudbě, převzato z [4, str. 75–76]

„Nejdůležitější místo v procesu formování komunikační kompetence studentů při poslechu zaujímají řečová cvičení. Tato cvičení jsou přímo zaměřena na rozvoj schopnosti studentů vnímat a rozumět souvislému ruskému zvukovému textu, tj. získávat informace, které obsahuje, což je často spojeno s aktivním zpracováním.“ [5, str. 129] Takto vysvětluje řečová cvičení Radko Purm, Stanislav Jelínek a Josef Veselý v knize Didaktika ruského jazyka. Mezi tato cvičení patří například: poslech ruského zvukového textu (rozhovory, hudba, ...), tlumočení ruského zvukového textu, poslech rádia nebo televizního vysílání v cizím jazyce. A právě díky těmto cvičením, můžeme hudbu zapojit do výuky cizích jazyků.

Jak hodně a často je využívána hudba ve výuce cizích jazyků v České republice? Na tuto otázku se zaměřila Petra Besedová, která o svém výzkumu píše: *„Důležitým impulzem pro třetí část našeho výzkumu, který se zaměřil na žáky základních a středních škol v České republice, byl vztah žáka k hudbě v relaci s výukou cizích jazyků. Studie si kladla za cíl prozkoumat a popsat, jaké individuální*

postoje a názory mají žáci na využívání hudby ve výuce cizích jazyků. Na začátku této části naší studie jsme stanovili následující hypotézu: Vztah žáků cizích jazyků k hudbě je velice pozitivní a sami by uvítali její větší zastoupení v hodinách cizích jazyků.“ [4, str. 108–109] Celé šetření proběhlo formou dotazníků a bylo hodnoceno kvantitativně. Ve výzkumu bylo zjištěno, že nejvíce hudbu využívají vyučující základních škol, minimálně jednou týdně, a na středních školách je situace už bohužel horší. Na těchto školách se hudba objeví nejčastěji ve výuce anglického jazyka, což je přibližně jednou za měsíc, na dalším místě je španělský, francouzský a ruský jazyk. Nejhůře dopadl jazyk německý, při jehož hodinách slyší studenti hudbu nejméně často. Na základě odborné literatury, by bylo vhodné využívat hudbu při výuce častěji. Jak vyplývá z této kapitoly, větší zapojení hudby do hodin uvítají především studenti auditivního typu, jimž hudba pomůže se lépe učit. V dalších studentech hudba zase vzbudí nadšení a zájem. [4, str. 109–114]

3. KONKRETIZOVANÉ UČIVO

Následující kapitoly jsou vytvořené podle vzdělávacího plánu GFMP (Příloha č. 1, str. 41). Každá kapitola obsahuje popis daného tématu a jednu či více hudebních ukázek. Ve většině případů jsou i tyto ukázky doplněny krátkým popisem možné práce s ní (vždy pro učitele) a u některých jsou i vytvořeny pracovní listy, které poté může vyučující využít při hodinách volitelného ruského jazyka. Metody mnou navržené může každý vyučující využít podle svého uvážení, například použít „obrázkovou knížku“ na jiné hudební ukázce, než jsem vymyslela já. Na konci bakalářské práce je uveden seznam ukázek a jejich odkazů na internetu k možnému použití ve výuce. Již zmíněné pracovní listy jsou k nalezení v přílohách taktéž na konci práce.

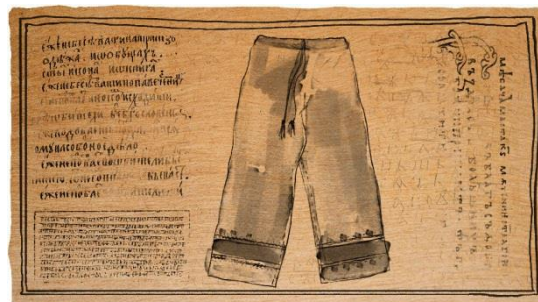
3.1. NAKUPOVÁNÍ, SLUŽBY, MÓDA A OBLEČENÍ

„Kroj přirozeně vznikl a vyvíjel se spolu s prostředím. Dnes máme kroje spjaté především s významnými událostmi a folklorními soubory, u nichž dotváří celkový dojem a především na diváka působí po vizuální stránce. Dříve však jejich podstata byla zcela prostá, neboť kroj sloužil jako oděv na běžné denní nošení, případně slavnostnější kroj byl využíván k tomu určeným příležitostem.“ [6, str. 15] Kroj pro muže se odlišuje od ženského, a proto si je popíšeme jednotlivě.

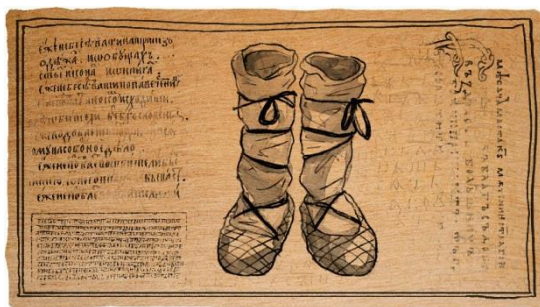
Mužský kroj není složitý a je tvořen z několika málo kusů oděvů. Nedílnou součástí je košile, v ruštině „рубаша“ (Obr. č. 1), ušitá z lněné nebo bavlněné látky. Některé košile byly obohaceny límcem, který byl vždy krásně ozdobený výšivkami, a některé ne. Ve většině případů byla navíc zdobená nějakým páskem se šťapci. Další částí kroje jsou kalhoty, rusky „штаны“ (Obr. č. 2), které byly zastrčeny za dlouhými onucemi, které vedly od bot až po kolena a v ruském jazyce se nazývají „онучи“. Boty jsou vyrobeny z lýka a nazývají se „лапти“ (Obr. č. 3). Jinou variantou bot, které nemají onuce, jsou tvarem podobné jako holínky. Materiál, jenž je tvoří, je kůže a v ruském jazyce se nazývají „сапоги“. Zimní variantou obuvi jsou poté tzv. „валенки“ (Obr. č. 4), vyrobené z ovčí vlny. Pro zimní období je také součástí krojů kabát různé délky, rusky „кафтан“ (Obr. č. 5), šitý z různých materiálů. V zimě se také nosila pokrývka hlavy „треуха“.

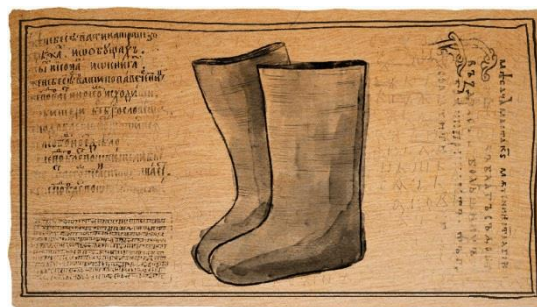
Obr. č. 1 – „рубаша“, převzato z [7]

Obr. č. 2 – „штаны“, převzato z [7]

Obr. č. 3 – „онучи“, převzato z [7]

Obr. č. 4 – „валенки“, převzato z [7]

Obr. č. 5 – „кафтан“, převzato z [7]

Jak už to tak často bývá, кроj pro ženy je složitější a v některých případech mohl vážit až 20 kg. Stejně jako muži, i ženy nosily košile (Obr. č. 6), které sloužily jako spodní prádlo. Byly dlouhé až na zem a vyšívány z lněné nebo bavlněné látky. Na košili poté měly oblečené šaty bez rukávů, rusky „сарафан“ (Obr. č. 7), v pase byl vždy uvázán opasek. A v jižních oblastech místo šatů nosily sukně, rusky „понева“ (Obr. č. 8), které byly znamením toho, že dívka je už dospělá a neprovdaná. Na šaty či sukni s košilí se poté oblékaly kabáty (Obr. č. 9) různých druhů. Některé byly krátké, jiné zase až na zem, některé s úzkými rukávy, jiné se širokými a některé měly také dlouhou řadu knoflíků. Ve slavnostních případech se navíc na tomto kabátu nosily kožichy (Obr. č. 10), které byly různého stříhu a zdobené. Pokrývek hlavy existuje mnoho. Vdané ženy si vlasy zakrývaly, zatímco mladé svobodné dívky ne. V domácím prostředí ženy nosily plátěné klobouky, rusky „повойники“, a ve společnosti čelenky zvané „кокошники“ (Obr. č. 11). Obuv u ženského kroje byla stejná jako u mužů.

Obr. č. 6 – „рубaha“, převзato z [7]

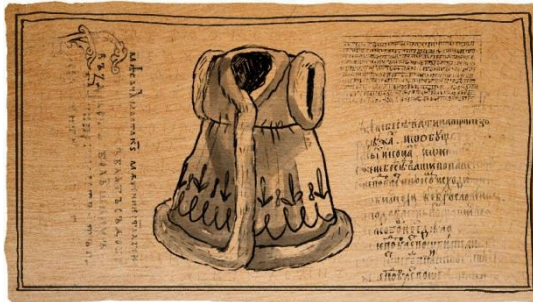
Obr. č. 7 – „сарафан“, převзato z [7]

Obr. č. 8 – „понева“, převzato z [7]

Obr. č. 9 – kabát, převzato z [7]

Obr. č. 10 – kožich, převzato z [7]

Obr. č. 11 – „кокошник“, převzato z [7]

Na ruské webové stránce „Музыкальный класс“ se o písni „Валенки“ píše: „Málokdo ví, že tato ruská lidová píseň, vlastně není vůbec ruská. Píseň „Валенки“ – je stará táborová píseň cikánů. Do povědomí se dostala ve 40. letech 20. století poté, co ji známá sovětská zpěvačka Lidie Ruslanovová zařadila do vlastního repertoáru.“ [8] Text je:

*Валенки да валенки,
Ой, да не подшиты стареньки.
Нельзя валенки носить,
Не в чем к миленькой сходить.*

*Валенки, валенки,
Эх, не подшиты стареньки.
Валенки да валенки,
Эх, не подшиты стареньки.*

*Ой, ты, Коля, Коля, Николай,
Сиди дома не гуляй!
Не ходи на тот конец!
Ох, не носи девкам колец!*

*Валенки да валенки,
Эх, не подшиты стареньки.
Валенки, валенки.*

*Чем подарочки носить,
Лучше б валенки подшить!*

*Валенки, валенки,
Эх, не подшиты стареньки.
Валенки да валенки,
Эх, не подшиты стареньки.*

*Суди, люди, суди, Бог,
Как же я любила!
По морозу босиком
К милому ходила.*

*Валенки да валенки,
Эх, не подшиты стареньки.
Валенки да валенки,
Эх, не подшиты стареньки.*

Пíseň je možné v hodině využít různými způsoby. Například poté, co se o hodině dokončí téma oblečení, učitel/ka může píseň studentům pustit bez videa, aby neviděli ani název. Následně zadá otázku: „O jaké části oděvu je píseň?“ Po poslechu vyučující rozdá studentům a studentkám text písně a společně ho přeloží do českého jazyka. Další možností, jak pracovat s touto písní, je, že učitel na začátku hodiny žákům rozdá text, ale budou v něm chybět určitá slova. Při poslechu žáci a žákyně vše chybějící doplní a následně s učitelem své řešení zkontrolují. I v tomto případě by se také text přeložil do českého jazyka, aby žáci věděli, o čem píseň pojednává.

Další částí této kapitoly je nakupování, které žáci či žákyně probírali už o běžných hodinách ruského jazyka. Proto se tedy na volitelném ruském jazyce už spíše jejich znalosti obohacují o nová slovíčka a znalosti. A právě na začátek takové hodiny by se hodila píseň „Магазин“, sice je určena pro malé děti, ale i tak bude vyhovující. Její text je:

*Делаю покупки в магазине,
Всё вам по порядку расскажу.
Нужно прихватить с собой корзину,
Я туда покупки положу!*

*Чтобы суп сварить, нужна картошка
И морковку нужно посвежей!
Лука я еще возьму немножко,
И корзинка стала тяжелей.*

*Утром с молоком всегда ем кашу,
Каша - это важно для детей!
Молока возьму и простоквашу,
И корзинка стала тяжелей.*

*Вот лежат на полке печенюшки,
Сладости и пряник для друзей!
Здесь возьму я плюшку и ватрушку,
И корзинка стала тяжелей!*

*Очень тяжела моя корзинка,
С ней уже я к кассе подхожу.
Деньги заплачу я за покупки
И корзинку я освобожу.*

Slova písně jsou z větší části jednoduchá, ale právě takto se může zopakovat již dříve probrané učivo. Žáci a žákyně mohou pracovat s textem ve formě pracovního listu (Příloha č. 2 a 3, str. 41-42). V prvním pracovním listu chybí určitá slova textu, která studenti a studentky musí doplnit bez poslechu písně, avšak chybějící slova budou mít v nabídce. Druhá verze listu je obdobná, akorát na prázdná místa (chybějící slova) budou doplňovat žáci obrázky, které mají také v nabídce. Poté si píseň poslechnou a tak si zkontrolují správné výsledky. A nakonec si mohou i zazpívat, protože tato píseň je také volně dostupná na internetu ve formě karaoke.

3.2. KULTURNÍ ŽIVOT

Každý člověk žije odlišným kulturním životem. Pro někoho kultura znamená zaměstnání, pro jiné je to volný čas a zábava. Literatura, internet či jiné zdroje definují kulturu mnoha způsoby. Můžeme ji rozdělit do několika kategorií: literatura, hudba, umění, náboženství, filosofie a další. Tato práce se zaměřuje na A. S. Puškina, P. I. Čajkovského a na Moskevský kozácký sbor, které jsem si vybrala. Následující kapitoly pojednávají o daném autorovi nebo sboru a poté je zde také píseň, kterou je možné využít při výuce volitelného ruského jazyka.

3.2.1. ALEXANDR SERGEJEVIČ PUŠKIN

Alexandr Sergejevič Puškin, ruský básník, prozaik a dramatik, se narodil 26. 5. 1799 v Moskvě do šlechtické rodiny. Šest let navštěvoval privilegované lyceum v Carském Sele, kde začal psát svá první díla. O období vzdoru píše Jana Sováková a Vladimír Filipov: „*Puškin vyjadřuje nespokojenost s carským systémem, píše ostré politické epigramy, za což byl roku 1820 vyhoštěn do Jekatěrinoslavi.*“ [9, str. 11] Kvůli zdravotním potížím poté pobýval v lázních na Krymu. V roce 1826 se vrátil zpět do Moskvy, kde ale zůstal pouhý rok a následně žil v Petrohradě. Po čtyřech letech si vzal mladou a okouzující Natálii Gončarovovou. V roce 1837 se účastnil souboje, kde byl Puškin postřelen. Následně byl převezen domů, kde ale po dvou dnech zemřel.

Puškina uznával ruský národ ale i celý svět. Byl velmi talentovaný a všestranný. Jeho díla se řadí mezi směry klasicismu, romantismu a realizmu. Jana Sováková a Vladimír Filipov o lyrické tvorbě Puškina v knize *Přehled ruské*

literatury píše: „Celý život psal Puškin lyriku, kde se projevuje souvislost s jeho autobiografií. Lyrická díla jsou velmi rozmanitá a společně s milostnými básněmi mají ostře satirický nádech a reagují na aktuální společenské problémy.“ [9, str. 11] Mezi jeho první díla, patří například: *Můj portrét* (1814); *Volnost* (1817); *Vesnice* (1819), atd. Když byl přeložen na Ukrajinu, začal psát díla lyricko-epická ve stylu romantismu – *Kavkazský zajatec* (1823); *Cikáni* (1824); *Hrabě Nulin* (1824), atd. Ve druhé polovině dvacátých let a první polovině třicátých let napsal Puškin poemu *Poltava* (1828) a *Měděný jezdec* (1833). Za vrcholné dílo Puškina se považuje román ve verších – *Evžen Oněgin*, který psal sedm let. Hlavním hrdinou tohoto románu je tzv. zbytečný člověk, který je vzdělaný, chytrý a z vyšší společenské vrstvy, je ale líný a pasivní, a proto má pocit, že je zbytečný. Tento nadaný autor také napsal historickou novelu *Kapitánská dcerka* (1836), která popisuje kozácké povstání v letech 1773–1774. [9, str. 11]

Jiří Klapka a Klaudivie Eibenová v knize *Zpěvník ruských písní* píše o Puškinově básni „Я вас любил“ toto: „Puškinovu báseň z roku 1829 zhudebnilo během let více než sedmdesát skladatelů! U nás to byl např. Josef Bohuslav Foerster (1859–1951), který u příležitosti 100. výročí úmrtí A. S. Puškina (1799–1837) také jeho verše přeložil. Krásné básníkovy vyznání bylo do češtiny přeloženo více než dvacetkrát.“ [10, str. 108] Český překlad písně a zároveň básně podle Pavla Kopty je:

*Já vás měl rád
a nikdo neměl zdání,
že tajná láska byla v srdci mém,
já tisíckrát jsem toužil po setkání,
zbyla jen vůně
zvadlých chryzantém,
čas letěl dál a přidával nám vrásky,
jen kvůli vám
jsem zůstal tady sám,
já vás měl rád
a z velké tajné lásky
zbyla jen píseň, co vám rozdávám.*

V originále text písně (básně) zní:

*Я вас любил: любовь ещё, быть может,
В душе моей угасла на совсем;
Но пусть она вас больше не тревожит;
Я не хочу печалить вас ничем.*

*Я вас любил безмолвно, безнадежно,
То робостью, то ревностью томим;
Я вас любил так искренно, так нежно,
Как дай вам Бог любимой быть другим.*

Hudbu k tomuto textu napsal Boris Šeremetěv. Píseň nazpíval jak rusky tak česky Karel Gott a právě jím nazpívaná verze se může pustit na hodině studentům. Jak už bylo napsáno v předešlém odstavci, báseň byla do českého jazyka přeložena několikrát, a tak se nabízí aktivita pro studenty, zahrát si na „překladaatele“. Každý by dostal báseň v ruském ale i českém jazyce pro inspiraci, a jako domácí práci by sepsal, za použití slovníku, českou verzi textu k písni. Samozřejmě vyučující nežádá doslovný, ale volný překlad. O další hodině studenti své verze porovnájí ve skupinkách a zjistí tak, že každý může báseň chápat trochu jinak.

3.2.2. PETR ILJIČ ČAJKOVSKIJ

Petr Iljič Čajkovskij, ruský hudební skladatel, se narodil 7. 5. 1840 v Votkinsku na Urale do rodiny inženýra. Studoval na internátní právnické škole a poté začal pracovat v kanceláři na ministerstvu spravedlnosti. Tato práce ho však nenaplňovala, a tak se začal učit na konzervatoři v Moskvě, kde po jejím absolvování začal také vyučovat. Avšak po jedenácti letech zde svoji působnost ukončil, začal se přátelit s Naděždou von Mekk, která se stala jeho mecenáškou, a Čajkovskij se začal soustředit pouze na tvorbu. V této době se také oženil, avšak manželství nevydrželo moc dlouho. Poté žil střídavě v Rusku nebo za hranicemi. „V roce 1885 se Čajkovskij přestěhoval do vesnice Majdanovo vedle města Klin, na břehu řeky Sestry. „*Ted' jsem navždy pochopil*“, píše paní von Mekk, „*že moje touha usadit se na celý zbytek života v ruské vesnici není jenom chvilkovým rozmarem, ale tím, co skutečně potřebuji.*“ *Ve velikém domě je ted' muzeum Čajkovského.*“ [11, str. 40] Takto popisuje jeho rozhodnutí žít na vesnici Jozef Tvrdoň. Život na vesnici mu ale neznemožnil dirigovat ve velkých městech, jako je Moskva, Praha nebo například Londýn, kde mu udělili čestný doktorát Cambridgeské univerzity. V prosinci roku 1892 onemocněl cholerou a 25. 8. 1893 zemřel ve věku 53 let.

Ve své knize *Skladatelé světové hudby* Milan Kuna píše: „*Čajkovského tvorba zasáhla do mnoha oborů: od písňových romansů, duchovní hudby přes hudbu komorní až po díla orchestrální, koncertantní, symfonická, operní a baletní. A v každém žánru vytvořil mnoho osobité hudby, obdivované světem.*“ [12, str. 40] Zkomponoval šest symfonií, ze kterých jsou nejznámější *f moll*, *e moll* a *h moll*. Mezi jeho úspěšné koncerty se řadí *klavírní b moll* a *houslový D dur*. Dále je také Čajkovskij autorem deseti oper, z nich dvě vypracoval podle děl A. S. Puškina – *Eugen Oněgin* a *Piková dáma*. Pokud zůstaneme u literárních autorů, tak zjistíme, že Čajkovskij zkomponoval symfonické básně *Hamlet* a *Romeo a Julie*, podle předlohy W. Shakespeara. A v neposlední řadě nemůžeme opominout Čajkovského významné balety: *Šípková Růženka*, *Louskáček*, *Labutí jezero*. Jan Racek v knize *Ruská hudba* píše o skladateli: „*Málokterý skladatel došel tak pronikavého úspěchu doma i za hranicemi a zapůsobil tak mohutně na evropskou hudební tvorbu 19. století jako Čajkovskij. To způsobila především obecná srozumitelnost jeho hudby, její lidská podstata, pravdivost, lyrická něha, myšlenková síla a optimismus, který neumdlévá ani tam, kde narazí na nejtragičtější a nejdrásavější dramatické situace.*“ [13, str. 113]

Louskáček – balet tvořený ze dvou dějství, byl napsán na motivy pohádky Ernesta T. A. Hoffmanna. Děj se odehrává v Londýně v 19. století o Vánocích. Klárka dostává od svého strýčka louskáčka, což je hračka louskající oříšky. Večer jde Klárka spát a zdá se jí sen, ve kterém její hračka oživne, vyhraje se svojí armádou válku proti myšímu králi a promění se v krásného prince. Klárka a louskáček se spolu vydávají do pohádkové země, kde je vítají hosté z různých zemí a všichni jsou veselí, tančí a oslavují. Avšak šlo pouze o sen a Klárka se ráno probouzí doma a na klíně má svoji hračku.

Na hodinách volitelného ruského jazyka se studentům může pustit ukázka z Mariinského divadla v Petrohradě. Na začátek je ale vhodné popsat krátce děj pohádky, aby studenti věděli, na co se dívají. Poté jim vyučující může promítnout krátkou ukázkou, například ze slavnosti, kde jsou vidět různé tance: španělský, východní, čínský a ruský. Balet slouží k obohacení a ozvláštňování výuky a také k vnitřní motivaci studentů, aby doma shlédli celé představení, což se jim bude hodit k maturitě z ruského jazyka, popřípadě z hudební výchovy, pokud si ji vybrali.

3.2.3. MOSKEVSKÝ KOZÁCKÝ SBOR

Moskevský Kozácký sbor (Obr. č. 12) je soukromou organizací, která byla založena v roce 2013. Tato skupina lidí se snaží skloubit tradiční kozácké písně s moderní hudbou, a tím jsou právě jedineční a originální. Sbor je tvořen z vysokoškolských hudebníků ovládajících zpěv, tanec, choreografii i hru na hudební nástroje. V Moskvě je jedním z nejúspěšnějších kozáckých sborů. Velmi rychle se proslavil a v dřívější době účinkoval i v různých zemích, jako je například Francie, Řecko, Čína, Lotyšsko, Maroko, atd. Obdržel už mnoho významných ocenění, účastnil se mnoha soutěží, jak ruských tak světových, na kterých získal ceny. Představuje tradice, ale zároveň dělá nové věci.

Obr. č. 12 – Moskevský Kozácký sbor, převzato z [14]

V roce 2020 svět zasáhla pandemie koronaviru a vše se převrátilo vzhůru nohama. Kultura byla téměř pozastavena, nemohly se pořádat koncerty, a proto mnoho hudebníků využívalo internetu. Nahrávali písně na YouTube a pořádali koncerty přes sociální sítě. Moskevský Kozácký sbor se tohoto ujal výborně. Každý člen svoji část nazpíval ze svého domu a poté vše dali dohromady a vznikly krásné úpravy písní. Například v Rusku je velmi oblíbená píseň „Конь“, jejíž text je:

*Выйду ночью в поле с конём,
Ночкой тёмной тихо пойдём.
Мы пойдём с конём по полю вдвоём,
Мы пойдём с конём по полю вдвоём.*

*Ночью в поле звёзд благодать,
В поле никого не видеть...
Только мы с конём по полю бредём,
Только мы с конём по полю бредём.*

*Сяду я верхом на коня —
Ты неси по полю меня!
По бескрайнему полю моему,
По бескрайнему полю моему.*

*Полюшко моё, родники,
Дальних деревень огоньки,
Золотая рожь да кудрявый лён —
Я влюблён в тебя, Россия, влюблён.*

*Будет добрым год-хлебород.
Было всяко, всяко пройдёт.
Пой, златая рожь, пой, кудрявый лен,
Пой о том, как я в Россию влюблён!*

Píseň „Конь“ byla poprvé vydána v roce 1994. Od té doby je v Rusku velmi populární. Vzniklo už mnoho úprav od různých hudebníků. Z dob, kdy jsem já studovala ruský jazyk na gymnáziu, si pamatuji, že tato píseň byla mezi spolužáky velmi oblíbená. Ze zkušeností mé matky také vím, jak moc byla a je tato píseň vybírána účastníky soutěže Puškinova památníku. A proto je vhodná na hodinu volitelného ruského jazyka. Píseň má líbivou melodii a dobře zapamatovatelný text, a tak bude pro studenty jednoduché s ní pracovat. Dobré je text písně se studenty přeložit. Ti poté přijdou na to, že píseň je oblíbená, protože opěvuje krásy ruské země. V podání Moskevského kozáckého sboru je píseň nazpívána mnohohlasně za doprovodu kytary a harmoniky.

Další písní, kterou je možno slyšet v podání Moskevského Kozáckého sboru, je celosvětově známá ruská válečná píseň „Катюша“. O této písni píše Jiří Klapka v knize *Zpěvník ruských písní*: „Už první uvedení písně *Katjuša* bylo událostí.

Valentina Batiščevová ji poprvé zazpívala jako foxtrot 21. listopadu 1938 s doprovodem Státního džezového orchestru (Госджаза СССР) v Sloupovém sále moskevského Domu svazů (Дома Союзов). Píseň měla velký úspěch a musela být několikrát opakována. Čistá dívčí písnička byla jednou z těch, které pomáhaly vyhrát druhou světovou válku, stejně jako legendární samohybné raketometry, kterým se říkalo katuše, BM-8, BM-13 a BM-13-16. Píseň Katuša má řadu textových variant a dobových aktualizací a byla přeložena do mnoha jazyků, včetně čínštiny a japonštiny.“ [10, str. 91] Text písně je:

*Расцветали яблони и груши,
Поплыли туманы над рекой.
Выходила на берег Катюша,
На высокий берег на крутой.*

*Выходила, песню заводила,
Про степного сизого орла.
Про того, которого любила,
Про того, чьи письма берегла.*

*Ой ты песня, песенка девичья,
Ты лети за ясным солнцем вслед
И бойцу на дальнем пограничье
От Катюши передай привет*

*Пусть он вспомнит девушку простую,
Пусть услышит, как она поет,
Пусть он землю бережет родную,
А любовь Катюша сбережет.*

*Расцветали яблони и груши,
Поплыли туманы над рекой.
Выходила на берег Катюша,
На высокий берег на крутой.*

Z vyprávění mé matky, která vyučuje ruský jazyk na gymnáziu, vím, že tuto píseň většina studentů zná. Usuzuji tedy, že úlohy zadané ve spojení s textem písně „*Катюша*“ mohou být i složitější, než jsou studenti zvyklí. Například učitel/ka rozdělí žáky do skupin, kterým rozdá papír formátu A3 s velkým vytištěným textem, v němž ale budou chybět některá slova. Také do skupin dostanou kartičky se slovy, jež chybí v textu a při poslechu písně je dostanou za úkol doplnit na správná místa. Další možností je studentům ve skupině rozdat text písně rozstříhaný na jednotlivé verše, které poté složí ve správném pořadí. Nejdříve to zkusí bez hudební ukázky a poté už i s ní. Nebo také mohou vyzkoušet svou paměť a nejdříve si pouze píseň poslechnout a až poté správně seřadit jednotlivé verše.

3.3. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, PŘÍRODA A JEJÍ OCHRANA, POČASÍ

Tato kapitola je do plánu výuky volitelného ruského jazyka zařazena spíše pro zopakování a upevnění znalosti slov s ní spojených. Hudební ukázky týkající se počasí, přírody atd., které jsem našla, jsou vhodné pro malé děti, když se například učí, jak za sebou jdou měsíce v roce, což je pro tuto práci nevhodné. Našla jsem tedy píseň, která by se mohla studentům líbit, jelikož nemá složitá slova a je zpěvná. Jedná se o píseň „Наша земля“, jejíž text je:

*В водопадах радуга сияет,
Облака вершины окружают,
Ледники с высоких гор стекают и тают,
Ночью мириады звезд мерцают!*

*О, как нежно раннею весною
Все леса оденутся листвою.
Мы под солнца теплыми лучами встречаем,
Землю, что украшена цветами!*

*Наша земля,
Где ты живешь и я,
Прекрасные края,
Для счастья она
Нам дана!
Наша земля,
Леса ее, поля,
И горы и моря,
Как чудно она
Сотворена!*

*Распростерлись знойные пустыни,
И края, что все сковали льдины,
И морей бескрайние просторы, и горы,
Всё – земли великие узоры!*

*Безграничны щедрость и богатства,
Всё живое может напитаться.
Семена добра в нее скорее посеи ты,
И твой урожай наполнит землю!*

Nejdříve vyučující rozdá studentům pracovní list (Příloha č. 4, str. 44–45), který obsahuje text této písně napsaný formou obrázkových doplňovacích pracovních listů, kdy na místo slova je doplněn obrázek, ze kterého musejí žáci poznat, o jaké slovo se jedná. Pro překlad mohou používat slovník. Následně si svoje výsledky zkontrolují všichni dohromady, jelikož někde je například potřeba

doplnit množné číslo podstatného jména. Až bude text kompletní, píseň si studující mohou zazpívat spolu s ukázkou.

3.4. STÁT A SPOLEČNOST

V dnešní době má stále mnoho lidí problém s homosexuály, bisexuály a transgender osobami. Tuto skupinu nazýváme zkratkou LGBTQ+. Bohužel v Rusku tomu není jinak. Například teprve od roku 1999 se v Rusku homosexualita nepovažuje za duševní nemoc. Dále tu není uzákoněno stejnopohlavní manželství ani možnost adopce dětí párům stejného pohlaví.

Ruští občané mají také zakázanou homosexuální propagaci mezi osobami mladšími 18 let. S čímž souvisí případ, na který jsem narazila na internetu. Minulý rok byla vydána od amerických autorů obrázková knížka pro děti, popisující ráno a večer v životě dvou dětí, kteří žijí s rodiči stejného pohlaví. Společnost Sphere, která bojuje za práva LGBTQ+ v Rusku, pro článek Alison Flood uvedla: „*Toto je kniha, která není jen o LGBTQ+ rodinách, ale i pro ně. V tomto smyslu je tato kniha sama o sobě první svého druhu v Rusku.*“ [15] Avšak ruský zákon vyžaduje vylepení štítku 18+ na knihu. Tedy dětská kniha určená pouze dospělým.

Jak se ruská populace chová k LGBTQ+ skupině popisuje výzkum Ruské LGBTQ+ – sítě, kde zjistili: „78,4 % dotázaných zažilo násilí nebo diskriminaci na základě své genderové identity nebo sexuální orientace, přičemž nejzranitelnější skupinou z hlediska sexuálního a fyzického násilí byly trans ženy.“ [15] Dále výzkum také ukázal, že více než polovina dotázaných LGBTQ+ lidí jsou nuceni svou identitu nebo orientaci skrývat. Výsledky tohoto průzkumu také souvisí s hroznými událostmi, které se v Rusku staly.

Cílené útoky proti LGBTQ+ minoritě jsou v Rusku považovány za zločin z nenávisti. Jeden z takovýchto zločinů právě souvisí s následující písní „*Пятиминутка ненависти*“, kterou napsal a zpívá ji Vasya Oblomov. Slova jsou:

*Алый рубин над кремлевскими стенами,
Бьется народ в справедливом экстазе,
Светит звезда под названием "ненависть",
Станет Россия свободной от грязи -*

*Когда мы убьем извращенцев, злодеев,
Всех алкоголиков и наркоманов,
Всех трансвеститов, евреев и геев,
Всех проституток, бомжей, лесбиянок.*

*Зарежем, удавим и вырвем глаза.
Кто будет против? Все будут за!*

*России подняться с колен
Мешает одно из колен.*

*Мы рубим его топором,
Мы ждем перемен*

*Воздух пропитан врагами, изменами -
Пусть уже будет наказан хоть кто-нибудь.
Граффити: "ненависть!" "ненависть!" "ненависть!"
Ангелы пишут баллончиком по небу.*

*Ярость сжигает народную душу,
Кровь на дисплеях и в строчках газет.
Хочется заживо резать и кушать
Всех, кто не так говорит и одет.*

*Всех иноверцев, туристов и чурок,
Владельцев машин и владельцев собак,
Всех, кто с балкона бросает окурок,
Всех больно умных и всех, кто дурак,*

*Служителей церкви, Госдуму, полицию,
Хипстеров, пенсионеров, врачей,
Всех толерантных и всю оппозицию,
Всех иностранцев и всех москвичей.*

*Зарежем, удавим и вырвем глаза.
Кто будет против? Все будут за!*

Tuto píseň Oblomov věnoval strašné události, která se stala mladému ruskému muži. V noci z 9. na 10. května v roce 2013 byl ve Volgogradě brutálně zabit Vladislav Tornovoj ve věku 23 let. Vladislav s kamarády popíjel v hospodě, a když se jim přiznal, že je gay, což už se nikdy nedozvíme, zda to byla pravda, nebo si to jenom vymysleli pachatelé, kteří ho ubili skleněnou lahví a dvacetikilovou dlažební kostkou. Jeden z nich byl odsouzen k 21 rokům a 2 měsícům a druhý k 19 rokům ve vězení.

Práce s touto písní by mohla začít pro studenty už doma. Kdy dostanou za úkol si ji poslechnout, přeložit si ji, a poté o ní zjistit nějaké informace, především důvod napsání písně. Na hodině se poté bude jejich práce probírat.

3.5. ČESKÁ REPUBLIKA x RUSKO

Pod názvem této kapitoly si každý představí něco jiného. Mohla bych se zaměřit na porovnávání ruské a české literatury, umění, architektury, zemědělství, vědy, ... V jednu chvíli jsem přemýšlela o popisu politického vztahu Ruska s Českou republikou, ale vzhledem k současnému dění na Ukrajině, raději toto téma vynechám a budu se zabývat v této kapitole rusko-českými písněmi.

Naše země je ve světě hodně proslavená díky české hudbě a písním. Jiří Klapka ve sborníku *Písně Československa* píše: „Nejvíce našich písní je přeloženo a

žije v Rusku. *Od písně Hospodine pomiluj ny z 10. století až po Nohavicův Petěrburg. V Rusku již od dob Petra Velikého působily desetitisíce našich muzikantů: dirigenti operních divadel, vojenští kapelníci, koncertní mistři, hudební skladatelé, sbormistři, pěvci, učitelé hudby.*“ [17, str. 2] Právě ti se velmi podíleli na rozšíření české hudby do bývalé Ruské říše. Tak tomu bylo za doby války. Ale po II. světové válce domů české písně přivázeli absolventi sovětských vysokých škol.

Při hodině může vyučující studentům pustit nejstarší českou dochovanou píseň – Hospodine, pomiluj ny. Píseň si nejdříve studenti poslechnou a zazpívají v českém jazyce. Jelikož píseň je krátkého rozsahu, o téže hodině se ještě celá třída spolu s vyučujícím pokusí přeložit ukázkou do ruského jazyka za pomoci slovníku. Poté ji porovnají s překladem, který dostali a i píseň si zazpívají v ruském jazyce.

Když už si studenti vyzkoušeli roli překladatele, dostanou od vyučujícího za domácí úkol vybrat si českou píseň z nabídky: Ach, není tu, není; Ach synku, synku; Čerešničky; Já jsem z Kutné Hory; Kočka leze dírou; Okolo Frýdku; Šly panenky silnicí; Zdálo se mně, má panenka. Doma ji přeloží do ruského jazyka, mohou pracovat se slovníkem. Dobrovolníci, kteří hrají na hudební nástroj, navíc mohou píseň spolužákům zahrát anebo i zazpívat. Na další hodině se studenti rozdělí do skupin, podle vybrané písně a prodiskutují společně jejich vytvořené překlady společné písně. Pokud zbyde čas, mohou si ve třídě při hodině udělat malý „koncert“, kdy studenti své písně předvedou a zahrají.

Významnou osobností v této oblasti je Jaromír Nohavica – známý český písničkář, zpěvák, textař a kytarista. V roce 2018 získal od Vladimira Putina Puškinovu medaili, o čemž píše Jan Fingerland ve svém článku: *„Vyznamenal ho Vladimir Putin za propagaci ruské kultury, totiž za přednes českých překladů písní Vladimira Vysockého a Bulata Okudžavy.*“ [18] Vladimir Vysockij byl ruský písničkář a básník. Některá z jeho děl přeložil Nohavica do českého jazyka, jako je například píseň *„On nevrátil se z boje“*. Text je:

*Proč se svět jiný zdá vždyť čím byl je i dnes
dob je čtvero a oči jsou dvoje
vzduch je stejný i voda je stejná i les
jenom on se už nevrátil z boje*

*Dnes je pozdě se ptát kdo byl pod a kdo přes
kdo to v hádkách z nás dvou více projel
nikdy dřív mi tak moc nescházel jako dnes
když se už nevrátil zpátky z boje*

*Neměl hlas vážně ne ale zpíval moc rád
ať jsem řek co jsem řek on mlel svoje
já byl spáček ale on nenechával mi spát
no a včera se nevrátil z boje*

*Ne že bych brečet chtěl ne to ne nemám sil
ale byli jsme dva a mám dojem*

*že se zved severák oheň můj uhasil
když se on nevrátil včera z boje*

*Jaro stáhlo si svůj krunýřek ledový
povídám kouřil bych kámo co je
dáme žváro a nic ticho mi odpoví
neboť on se už nevrátil z boje*

*Naši padlí tu jsou jako by nepadli
drží stráž hrud' na hrud' vedle sebe
na nebi modravém stromy se zrcadlí
celý les modrý je jako nebe*

*V zemljance místa dost co teď s tím udělám
vše co bývalo naše je moje
ale já nechci nic podivný pocit mám
že to já jsem se nevrátil z boje*

Originál od Vysockého se nazývá „Он не вернулся из боя“, jehož text je:

*Почему всё не так? Вроде – всё как всегда:
То же небо – о пять голубое,
Тот же лес, тот же воздух и та же вода...
Только – он не вернулся из боя.*

*Мне теперь не понять, кто же прав был из нас
В наших спорах без сна и покоя.
Мне не стало хватать его только сейчас –
Когда он не вернулся из боя.*

*Он молчал невпопад и не в такт подпевал,
Он всегда говорил про другое,
Он мне спать не давал,
он с восходом вставал, –
А вчера не вернулся из боя.*

*То, что пусто теперь, – не про то разговор:
Вдруг заметил я – нас было двое...
Для меня – будто ветром задуло костёр,
Когда он не вернулся из боя.*

*Нынче вырвалось, будто из плена весна, –
По ошибке окликнул его я:
«Друг, оставь покурить!» А в ответ – тишина:
Он вчера не вернулся из боя.*

*Наши мёртвые нас не оставят в беде,
Наши павшие – как часовые...*

*Отражается небо в лесу, как в воде, –
И деревья стоят голубые.*

*Нам и места в землянке хватало вполне,
Нам и время текло – для обоих...
Всё теперь – одному. Только кажется мне –
Это я не вернулся из боя.*

S touto písní lze pracovat při vyučování různými způsoby, avšak já navrhuji práci studentů s pracovním listem. Českou verzi studenti dostanou sepsanou ve správném znění, avšak v ruské vyučující zpřeházela jednotlivé sloky. Úkolem tedy bude, ruskou verzi srovnat do správného pořadí podle verze Nohavici. Poté si správné řešení studenti zkontrolují za pomoci ukázky, kterou po vypracování uslyší. Po ukončení této práce může vyučující studentům doporučit film „Сыновья уходят в бой“, ke kterému byla tato píseň napsána.

Doteď jsme psali pouze o písni, kterou Nohavica přeložil do českého jazyka, avšak bylo tomu i naopak. Například píseň „Petěrburg“, kterou napsal Jaromír Nohavica, byla ruskými písničkáři přeložena už několikrát. Český text je:

*Když se snáší noc na střechy Petěrburgu
padá na mě žal
zatoulaný pes nevzal si ani kůrku
chleba kterou jsem mu dal*

*Lásku moji kníže Igor si bere
nad sklenkou vodky hrají si s revolverem
havran usedá na střechy Petěrburgu
čert aby to spral*

*Nad obzorem letí ptáci slepí
v záři červánků
moje duše širošírá stepi
máš na kahánku*

*Mému žalu na světě není rovno
vy jste tím vinna Naděždo Ivanovno
vy jste tím vinna až mě zítra najdou
s dírou ve spánku*

Jedna z ruských verzí, jež je uvedena ve sborníku Písně československé na straně 38, zní:

*Беззвучно бродит ночь
по крышам Петербурга,
беззвучная тоска.
Заблудивший пёс
с голодными глазами
скулит изподтишка.*

Припев:

*Моей подруге
со мной жить надоело,
над рюмкой водки
играю с револьвером.
А ворон сел
на крышу Петербурга,
и смотрит свысока.*

*За горизонтом
летят слепые птицы
Их видно сквозь стакан
Душе моей
неведомы границы
Чуть больше чем я пьян*

*Тоске моей
на свете равной нету
Но знаешь что
Ведь завтра утром где-то
Ведь завтра утром
ты узнаешь что не стало
Кого-то из дворян*

Autor tohoto překladu je neznámý, a protože píseň na internetu není dostupná, mohou si ji studenti zahrát a zazpívat o hodině sami. S touto písní je možné pracovat například tímto způsobem: Každý ze studentů dostane vytištěnou určitou část ruského textu a za poslechu verze Nohavici se postaví před tabuli podle správného pořadí. Studenti musí pracovat společně a za poslechu české písně si ji přeložit do ruštiny, najít podobnou verzi u někoho ze spolužáků a postavit se ve správném pořadí vedle sebe.

3.6. SVÁTKY A TRADICE U NÁS A V RUSKU, SYMBOLY

Svátky stanovené státem nazýváme státní. Ve většině případů jsou spjaté s historií daného státu nebo s náboženstvím. Dalším typem je svátek náboženský, který je zasvěcený svatým a událostem s nimi spojenými. A pokud je spojený s tradicemi, hovoříme o národním svátku. U hodně těchto dnů je velmi těžké určit, o jaký typ se přesně jedná. Zaměříme-li se například na Štědrý večer – 24. prosinec. Nejedná se o svátek pracovního volna, ale o běžný den, kdy ale spousta lidí nepracuje a tráví čas s rodinou. V tento den si připomínáme narození Ježíše Krista, zařadíme ho tak mezi náboženské svátky, ale patří i do svátků národních. Tradice tohoto dne jsou předávání dárků, rozkrajování jablka, zpívání koled atd., patří i mezi národní.

Podkapitoly se budou zabývat vždy jedním svátkem, jak se slaví v České republice a jak v Rusku a také hudebními ukázkami s nimi spjatými.

3.6.1. VÁNOČNÍ SVÁTKY

„Advent je období čtyř týdnů pře Vánoci a představuje dobu příprav na samotné Vánoce. Slovo advent je odvozeno s latinského slova „adventire“, což znamená „přicházet“. Odkazuje se na příchod Mesiáše. První adventní neděle bývá označována jako železná. Připadá na neděli mezi 27. listopadem a 3. prosincem. Je považována za začátek církevního (liturgického) roku. Následující adventní neděle nesou název bronzová, stříbrná a zlatá.“ [19, str. 13] Takto popisuje adventní svátky Jitka Pastýříková v knize *Vánoce: historie, zvyky, tradice*.

Nejvíce tradic Češi dodržují na Štědrý den – 24. prosinec. V tento den se ráno zdobí vánoční stromek hvězdami, řetězy, anděly a dalšími ozdobami. Po celý den se drží půst, aby člověk viděl zlaté prasátko, proto k obědu často bývá kuba z krup a hub. Takto to bylo spíše dříve, dnes se už v mnoha rodinách tento pokrm nevaří. Vánoce jsou v České republice svátky hojnosti. Nemyslím tím, že všechny rodiny mají plné stoly jídla, ale některé určitě ano. Ve většině rodin je upečené cukroví, štola, vánočka a na stole je mnoho ovoce. Ke štědrovečerní večeři se nejčastěji podává smažený kapr s bramborovým salátem a pod talíř se pokládá šupina pro štěstí. Někteří lidé také při večeři prostírají pro jednoho navíc. Někdo tvrdí, že toto místo je pro kolemjdoucího, který by se zastavil, a jiní si myslí, že místo symbolizuje přírůstek do rodiny v příštím roce. Říká se, že dárky, které si rodina rozbaluje po večeři, pod stromeček nosí „ježíšek“. Oblíbeným zvykem je čtení budoucnosti – lití olova do studené vody, rozřezávání jablka, pouštění ořechových skořápek jako lodiček.

Poté následuje 1. svátek vánoční, Boží hod vánoční – 25. prosinec. V den, kdy se narodil Ježíš Kristus, většina rodin navštěvuje známé a příbuzné a často jsou v domácnostech plné stoly jídla a pití. A nakonec 2. svátek vánoční, svatý Štěpán – 26. prosinec. Tohoto dne se už žádné tradice nedrží, rodina je pospolu a užívá si společných chvil.

Rusové mají přísnější a delší půst než Češi. Dodržují ho už od 28. listopadu až do 6. ledna, kdy mohou usednout za večerní stůl až s příchodem betlémské hvězdy. A v tomto období před Vánoci dodržují tradici koledování. Děti chodí v maškarním po sousedech, kamarádech a zpívají koledy, za něž poté dostávají sladkosti.

Štědrý večer se slaví 6. ledna. V ruštině se nazývá „сочельник“ a je odvozený od hlavního jídla, které je podáváno k večeři – „сочиво“. To je směs obilnin namočených ve vodě s medem, mákem, sušeným ovocem a ořechy. U večeře také nesmí chybět seno pod ubrusem symbolizující jesle Ježíše Krista, pod stolem položený železný předmět, například sekera, na který se pokládají nohy a představuje zdraví a silného ducha a do rohů stolu se dávají mince či česnek, aby v rodině byli všichni zdraví. Velice podobnou tradicí jako je u nás, je lití

roztaveného vosku svíčky do vody a následné věštění budoucnosti. V Rusku nenosí dárky „ježíšek“, ale děda Mráz neboli Mrazík.

Jak už bylo řečeno, Vánoce se v Rusku slaví až v lednu. Je tomu tak kvůli juliánskému kalendáři, podle kterého se Rusko dříve řídilo. Po pádu monarchie a velké říjnové revoluci byl přijat gregoriánský kalendář, jako má i Evropa, avšak církve se rozhodla datum Vánoc ponechat na 7. ledna, o čtrnáct dní déle než u nás.

V Rusku jsou koledy a vánoční písně nedílnou součástí Vánoc. Prvním příkladem je celosvětově známá koleda Tichá noc, která byla už přeložena do mnoha jazyků. I v ruštině existuje několik verzí a já jsem si vybrala „*Ночь тиха, ночь свята*“ v provedení mládežnického sboru Богоявленского кафедрального собора Горловки. Text koledy je:

*Ночь тиха, ночь свята,
В небе свет, красота.
Божий Сын пеленами повит,
В Вифлеемском вертепе лежит.*

*Спи, Младенец Святой,
Спи Младенец Святой.*

*Ночь тиха, ночь свята,
И светла и чиста.
Славит радостный Ангелов хор,
Далеко оглашая простор*

*Над уснувшей землёй
Над уснувшей землёй.*

*Ночь тиха, ночь свята,
Мы поём Христа.
И с улыбкой Младенец глядит,
Взгляд Его о любви говорит*

*И сияет красой
И сияет красой.*

Ночь тиха, ночь свята.

Tuto ukázkou je možné využít o hodině volitelného ruského jazyka v období adventu, kdy si učitel/ka povídá s třídou o Vánocích jak v České republice, tak i v Rusku. Vybrala jsem píseň „*Ночь тиха, ночь свята*“, jelikož ji studenti znají v českém a anglickém jazyce, a proto pro ně bude jednoduché si ji zazpívat i přeložit text.

Další koleda se nazývá „*В Рождество Христово – ангел прилетел!*“ Tato píseň má lehkou a klidnou melodii, takže si ji studenti mohou i zazpívat. Slova jsou:

*В Рождество Христово – ангел прилетел!
Он летел по небу, людям песню пел*

*Все люди ликуйте, в сей день торжествуйте
В день Христова Рождества.*

*Я лечу от Бога, радость вам принес
Что в пещере темной родился Христос
Скорей поспешайте, младенца витайте
Новонарожденного.*

*Пастухи в пещеру прежде всех пришли
В яслях на соломе Господа нашли
На колени пали, Христу дары дали
Новонарожденному.*

*В Рождество Христово - ангел прилетел
Он летел по небу, людям песню пел
Все люди ликуйте, в сей день торжествуйте
В день Христова Рождества.*

V koledě se zpívá o andělovi, který všem lidem oznamuje, že se narodil Ježíš Kristus a aby se všichni veselili, radovali. Text písně není až tak těžký na přeložení, ale pokud by byl na studenty složitý, určitě mohou použít slovník.

3.6.2. VELIKONOCE

Velikonoční týden je započat Květnou nedělí a zakončen Velikonoční nedělí, po které ještě následuje Velikonoční pondělí. Tento svátek nemá dané přesné datum, ale vypočítává se tak, že velikonoční neděle je první nedělí po prvním jarním úplňku. Pro věřící je celý tento týden nejdůležitějším svátkem v roce, avšak mnoho lidových tradic se dodržuje až na Velikonoční pondělí. V tento den ženy dostávají od mužů, kteří jsou poté obdarováni barevnými a zdobenými vejci, pomlázkou přes pozadí. Na Velikonoce se peče sladký beránek, jelikož dříve bylo běžné mít na velikonočním stole jehněčí maso, ale postupem času chov ovcí na venkově klesal, a tak ho nahradili sladkou variantou. Nesmíme také opomenout jidáše, o kterých Pavlína Pitrová píše v knize *Velikonoce: historie, zvyky, tradice*: „Říká se, že ten, kdo sní o Zeleném čtvrtku na lačný žaludek jidáška pokapaného medem, bude uchráněn před včelím štípnutím, hadím uštknutím a celý rok nezastůně. Svůj název získal podle proradného Jidáše. Natolik ho tížilo svědomí, že se nakonec oběsil. Základem pro tvarování Jidášků je na památku tohoto činu právě provázek, který se stáčí do různých obrazců, například šneka, esíčka, preclíku nebo se propletou dva copy mezi sebou.“ [20, str. 64]

Velikonoce se do ruského jazyka překládají jako „пасха“, což právě vzniklo od slova pašije, což je vyprávění o smrti Ježíše Krista. Důvod oslav Velikonoc v Rusku je stejný, jako v České Republice. Stejně jako Vánoce se Velikonoce slaví podle juliánského kalendáře, tedy v odlišnou dobu než v Čechách. V noci ze soboty na neděli, kdy došlo k zmrtvýchvstání Ježíše Krista, navštěvují věřící chrámy, kde se vysvěcují kuliče, zdobená vajíčka a víno. Lidé poté slaví celý týden, kdy se

navštěvují s rodinami a přáteli. Ve většině ruských rodin na Velikonoce nesmí chybět na stole, již zmíněný, velikonoční kulič. Jedná se o sladký chléb, o němž píše Ludmila Micheeva v knize *Ruské národní svátky: „Rolníci obvykle vykládali: bude-li kulič krásný, půvabný, vysoký, dobře propečený, v rodině bude všechno po celý rok v pořádku, jestli ale bude vrch kuliče popraskaný nebo nedopečený, čekej neštěstí a trápení.“* [21, str. 41–42]

Velikonoce jsou nejdůležitějším svátkem pro věřící, a proto je další píseň křesťanská. Jmenuje se „*На крест*“ a zpívá se v ní o ukřižování a následném zmrtvýchvstání Ježíše Krista, tedy o důvodu oslav Velikonoc. Slova písně jsou:

*1. На крест взгляну –
Он там простил мою вину.
Любовь Его сияет над нами,
Мы славим Бога сердцем, устами.*

*Он на кресте Голгофском умирал,
Воскрес, и из могилы Он восстал.
В Нем радость не кончается для нас –
Христос Воскрес, и нас от смерти спас.*

*2. Летят года,
Но милость Бога навсегда,
Превыше всех времен и столетий.
Он наш Отец, а мы Его дети.*

*3. Для нас с тобой,
Через годы суеты земной,
Сияет Божий Свет Спасенья.
Мы живы лишь Его Воскресеньем.*

Ze slov písně se studenti mohou naučit nová slovíčka spojená s vírou (kříž, vzkříšení, atd.). Píseň je pomalá a jednoduchá, proto si ji studenti mohou zazpívat s originálem.

3.6.3. DEN VÍTĚZSTVÍ

Státní svátek Den Vítězství, rusky „День Победы“, má pro obyvatele Ruska veliký význam. Tento den je oslavou vítězství Sovětského Státu nad nacistickým Německem za Druhé světové války. Připadá na 9. května, kdy jsou ve velkých městech pořádány vojenské přehlídky. Tyto průvody jsou poté zakončeny velkými slavnostními ohňostroji.

Na oslavu tohoto svátku vznikla stejnojmenná píseň, ke které hudbu napsal David Tuchmanov a slova Vladimir Charitonov. Jedná se o pochodovou píseň pro armádu, tedy ji většinou hraje dechovka a v Rusku ji velmi často zpívá Lev Liščenko s mužským armádním sborem. Text zní:

*День Победы, как он был от нас далек,
Как в костре потухшем таял уголек.*

*Были версты, обгорелые в пыли, –
Этот день мы приближали, как могли.*

*Припев:
Этот День Победы –
Порохом пропах.
Это праздник
С сединою на висках.
Это радость
Со слезами на глазах.
День Победы! День Победы! День Победы!*

*Дни и ночи у мартиеновских печей
Не смыкала наша Родина очей.
Дни и ночи битву трудную вели –
Этот день мы приближали, как могли.*

*Припев
Здравствуй, мама, возвратились мы не все...
Босиком бы пробежаться по росе!
Пол-Европы прошагали, полземли –
Этот день мы приближали как могли.*

*Припев:
Этот День Победы –
Порохом пропах.
Это праздник
С сединою на висках.
Это радость
Со слезами на глазах.
День Победы! День Победы! День Победы!*

S touto ukázkou je možné o hodině pracovat následovně. Vyučující studentům pustí píseň „*День Победы*“ a zadá jim otázku, které si vypracují doma na příští hodinu. Otázky mohou být následující: Kdy v Rusku slaví svátek „*День Победы*“? S jakou historickou událostí je spojený? Jak tento svátek slaví? Jak na vás píseň působí? Na další hodině se studenti rozdělí do dvojic a společně si prodiskutují odpovědi na dané otázky.

3.7. VĚDA A TECHNIKA, MÉDIA

Konstantin Eduardovič Ciolkovskij (1857–1935) stál u počátků výzkumu vesmíru, tedy ho můžeme považovat za zakladatele kosmonautiky. Jako první popsal princip tryskového motoru. Celý život věřil, že se jednou uskuteční meziplanetární cesta.

Kosmonautika se velmi rychle vyvíjela po Druhé světové válce, kdy mezi sebou soupeřilo USA a SSSR. V srpnu roku 1957 byla vytvořena první umělá družice Země. Navíc po měsíci do vesmíru poprvé letěl první živočich – pes Lajka.

12. dubna roku 1961 byl uskutečněn první let člověka do vesmíru. Za 108 minut Zemi obletěl na lodi „Восток“ Jurij Alexejevič Gagarin (1934–1968). Hlavním konstruktérem lodi byl ruský vědec Sergej Pavlovič Koroljov. Tak začala nová éra létání do vesmíru. O dva roky později se také do vesmíru podívala první žena – kosmonautka Valentina Těreškovová. S Alexejem Gubarevem v roce 1978 na lodi „Союз 28“ letěl do vesmíru i Vladimír Remek, jako první kosmonaut pocházející z jiné země než z USA a SSSR. Od roku 1962 se den prvního letu člověka do vesmíru označuje za Den kosmonautiky, později se stal i mezinárodním. [22, str. 101–102]

„Sergej Pavlovič Koroljov (1906–1966) – ruský vědec a konstruktér. Pod jeho vedením byly vytvořeny první umělé pozemské satelity, satelity pro různé účely, kosmické lodě „Восток“ a „Восход“, na kterých byly poprvé v historii provedeny první lidské vesmírné lety a později i výstup člověka do vesmíru.“ [22, str. 102] Tohoto nadaného vědce takto popisují Radka Hříbková a Antonín Hlaváček.

V roce 2021, kdy uplynulo 60 let od prvního letu člověka do vesmíru, byl natočen klip písně „Космонавт“. Toto video bylo vydáno přesně na Den kosmonautiky. Píseň zpívá Jaroslav Sumiševskij a Slava Blagov. Text je:

*На космической орбите,
Одинокий космонавт,
Целый год фотографирует луну
Он герой своей отчизны
в него верит вся страна,
И вдали жена скучает по нему.*

*Каждый вечер у окошка,
Улыбаясь пригрустит,
Лишь заметив в небе первую звезду,
Для него она так близко серебром своим блестит,
А с земли дрожит слезинкой на глазу.*

*Его маленькая дочка написала 20 строк,
В сочинении на тему "Мой герой",
Что её любимый папа, хоть порой бывает строг,
Но зато в ракете кружит над Землёй.*

*А сейчас так безмятежно,
Спит она и видит сны,
Как смеясь бежит к нему на всех парах,
В ярком платье в босоножках,
Как принцессу из мечты, он её закружит на своих руках.*

*В облаках и в атмосфере,
И ещё в полсотни мест,
Космонавты Бога так и не нашли,
Пусть его никто не видел,
Но я знаю, что он есть,
Кто - то должен по вселенной быть в тени.*

*Космонавт в иллюминаторе, видит Землю, но теперь
Она кажется ему такой большой,
Он летит домой и скоро постучит в родную дверь
Где душе и сердцу будет хорошо.*

Text je velmi vhodný k výuce, protože není tolik těžký k pochopení a navíc mnoho slov je studentům známo. Zpěvákům je také velmi dobře rozumět, proto studenti mohou například zkusit říct vlastními slovy, o čem píseň je, z jednoho poslechu, aniž by viděli text před sebou. Pokud se na hodině pustí oficiální video k této písni, uslyší studenti navíc projev Gagarina, který pronesl, když se vrátil zpět na Zemi. Věřím, že studentům se bude líbit, protože její klip je zajímavý.

ZÁVĚR

Výsledkem mé práce je vytvoření doplňkových materiálů pro vyučující volitelného ruského jazyka ve 4. ročníku na Gymnáziu F. M. Pelcla, ale myslím si, že ji mohou využít i vyučující nižších ročníků. Najdeme zde kapitoly více rozsáhlé, ale i kratší. V některých případech bylo složité najít hudební ukázkou, která by vyhovovala danému tématu a byla vhodná pro studenty staršího věku. I přesto tu své místo našly dětské písně, protože vyučujícímu poslouží jako možnost opakování a upevnění znalosti slovíček. Jejich melodie je velmi chytlavá, což může napomoci žákům s rychlejším zapamatováním si slov.

Myslím si, že by bylo přínosné navázat na tuto práci dotazníkovým šetřením. Vypracovat přípravy na hodiny, kde se využijí hudební ukázky a poté je vyzkoušet přímo v praxi na studentech. Následně by všichni vyplnili dotazník, abychom zjistili, zda se jim práce s hudbou líbila. Nejlepší možností by určitě bylo provést dlouhodobý průzkum, například v průběhu celého roku. Následně by i vyučující zjistil, jestli výuka doplněná o hudební ukázky, doopravdy studentům pomáhá se efektivněji učit a zdali je také vhodné ji využívat při hodinách volitelného ruského jazyka.

Psaní této práce pro mě bylo velmi přínosné. Objevila jsem ruské písně, které jsem neznala, a ještě navíc jsem se u některých dozvěděla, proč byly vlastně napsány. Při vypracovávání jsem si uvědomila, že jsem propojila užitečné s potřebným. V budoucnu snad budu učitelkou ruského jazyka, a navíc hudba mi dodává pocit štěstí a plní důležitou roli v mém životě. Použiju-li jednou mé nápady ve výuce, doufám, že s nimi budou spokojeni i moji studenti a studentky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] RYBAROVA, Slavomira. O některých aspektech využití hudby při výuce cizího jazyka: na příkladě makedonštiny. OPERA SLAVICA [online]. 2013, XXIII(4), 326-334 [cit. 2022-06-16]. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/129040/2_OperaSlavica_23-2013-4_45.pdf?sequence=1
- [2] LOJOVÁ, Gabriela a Kateřina VLČKOVÁ. Styly a strategie učení ve výuce cizích jazyků. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367876-0.
- [3] JANÍKOVÁ, Věra. *Výuka cizích jazyků*. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3512-2.
- [4] BESEDOVÁ, Petra. Hudba ve výuce cizích jazyků. Praha: Grada, 2017. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0513-7.
- [5] PURM, Radko, Stanislav JELÍNEK a Josef VESELÝ. *Didaktika ruského jazyka: vybrané kapitoly*. Vyd. 3. (rozš. a upr.). Hradec Králové: Gaudeamus, 2003. ISBN 80-7041-174-0.
- [6] BILAVČÍKOVÁ, Zuzana. *Vybrané ruské folklorní soubory* [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2022-06-16]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/wnbgvo/>. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Vedoucí práce prof. PhDr. Zdeněk Pechal, CSc.
- [7] Из чего состоял традиционный русский костюм. *Zen.Yandex* [online]. [cit. 2021-6-23]. Dostupné z: <https://zen.yandex.ru/media/rusbeyond/iz-chego-sostoial-tradicionnyirusskii-kostium-5fae53b2c3975f5b3d5d2bb0>
- [8] ХАНАЕВА, Фатима. Полная история песни «Валенки». *Музыкальный класс: Музыкальная школа онлайн* [online]. 2015 [cit. 2022-06-16]. Dostupné z: <https://music-education.ru/polnaya-istoriya-pesni-valenki/>
- [9] SOVÁKOVÁ, Jana a Vladimír FILIPOV. *Přehled ruské literatury: od Slova o pluku Igorově k postmodernismu*. Plzeň: Fraus, 1999. ISBN 80-7238-012-5.
- [10] KLAPKA, Jiří a Klaudia EIBENOVÁ. *Zpěvník ruských písní: Pesennik*. Úvaly: ČAR, 2014. ISBN 978-80-7361-094-4.
- [11] TVRDOŇ, Jozef. *Ruská hudba encyklopedicky*. 2. nezmen. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 1978, 202 s.

- [12] KUNA, Milan. *Skladatelé světové hudby*. Ilustroval Ondřej ŠMERDA, ilustroval Jiřina LOCKEROVÁ. Havlíčkův Brod: Fragment, 1993. Odkaz (Fragment). ISBN 80-85768-03-8.
- [13] RACEK, Jan. *Ruská hudba: od nejstarších dob až po Velkou říjnovou revoluci*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, 1953.
- [14] *Московский Казачий Хор* [online]. [cit. 2021-6-23]. Dostupné z: <https://moskazhor.ru/>
- [15] FLOOD, Alison. The picture book fighting back against Russia's LGBT+ propaganda law. *The Guardian* [online]. 17. srpna 2021 [cit. 2022-06-16]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/books/2021/aug/17/picture-book-russia-lgbt-gay-propaganda-law-lawrence-schimel>
- [16] Результаты исследования дискриминации в отношении ЛГБТ+ людей по всей России. *Российская ЛГБТ-сеть* [online]. 15. října 2021 [cit. 2022-06-16]. Dostupné z: https://lgbtnet.org/news/2021/rezultaty_issledovaniya_diskriminatsii_v_otnoshenii_lgbt_lyudey_po_vsey_rossii/
- [17] KLAPKA, Jiří. *Písně Československa*. Praha: Česko-ruská společnost, 2018.
- [18] FINGERLAND, Jan. Nohavica pro Vysockého, Vysockij pro Nohavicu. *Český rozhlas* [online]. 9. listopadu 2018 [cit. 2022-06-16]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/jan-fingerland-nohavica-pro-vysockeho-vysockij-pro-nohavicu-7675653>
- [19] PASTÝŘÍKOVÁ, Jitka. *Vánoce: historie, zvyky, tradice*. Ilustroval Zdeňka KREJČOVÁ. Praha: Fragment, 2018. ISBN 978-80-253-3899-5.
- [20] PITROVÁ, Pavlína. *Velikonoce: historie, zvyky, tradice*. Ilustroval Zdeňka KREJČOVÁ. V Praze: Fragment, 2020. ISBN 978-80-253-4653-2.
- [21] МИХЕЕВА, Людмила Николаевна. *Русские народные праздники*. Москва: Наше Отечество, 2007. ISBN 978-5-9555-1155-9.
- [22] HŘÍBKOVÁ, Radka a Antonín HLAVÁČEK. *Ruský jazyk v kostce: pro střední školy*. Havlíčkův Brod: Fragment, 2004. V kostce (Fragment). ISBN 80-7200-893-5.

SEZNAM ODKAZŮ HUDEBNÍCH UKÁZEK

- {1} *Валенки* - <https://www.youtube.com/watch?v=TrDZo5avkVY>
- {2} *Магазин* - <https://www.youtube.com/watch?v=zu58vWRgZUE>
- {3} *Я вас любил* - <https://www.youtube.com/watch?v=up3BZ83h7Fg>
Já vás měl rád - https://www.youtube.com/watch?v=S07VX_YpSBk
- {4} *Щелкунчик* - <https://www.youtube.com/watch?v=xtLoaMfinbU&t=2234s>
- {5} *Конь* -
<https://www.youtube.com/watch?v=z6QGqOagtJY&list=PLbOT5aYASgmpdy88DyOW0H9sqayY8eeH0&index=6>
- {6} *Катюша* - <https://www.youtube.com/watch?v=CzygOamUqyg>
- {7} *Наша земля* - https://www.youtube.com/watch?v=NxadQB_DO3M
- {8} *Пятиминутка ненависти* -
<https://www.youtube.com/watch?v=rg96eS6y6H0>
- {9} *On se nevrátil z boje* - <https://www.youtube.com/watch?v=Rr5gsZf40oo>
Он не вернулся из боя - <https://www.youtube.com/watch?v=72yedUCvEm8>
- {10} *Petěrburg* - <https://www.youtube.com/watch?v=9caXpPcQH3M>
- {11} *Ночь тиха, ночь свята* -
<https://www.youtube.com/watch?v=BE0Ut0McVtg&list=PLbOT5aYASgmpdy88DyOW0H9sqayY8eeH0&index=5&t=163s>
- {12} *В Рождество Христово – ангел прилетел!* -
<https://www.youtube.com/watch?v=nTryoQUfsOo&list=PLbOT5aYASgmpdy88DyOW0H9sqayY8eeH0&index=3>
- {13} *На крест* - <https://www.youtube.com/watch?v=iYrg8ZZyaK4>
- {14} *День Победы* - <https://www.youtube.com/watch?v=IOYuqRsty4o>
- {15} *Космонавт* - <https://www.youtube.com/watch?v=wW1WmyveVAI>

PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu: volitelný ruský jazyk - 4. ročník

KONKRETIZOVANÉ UČIVO	OČEKÁVANÝ VÝSTUP	Kompetence	PT	Časová osa	Poznámky
Nakupování, služby, móda a oblečení	<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> vysvětlí, co je to obchodní řetězec, jakou roli hraje nakupování v životě moderního člověka vyjmenuje výhody a nevýhody hypermarketů a specializovaných obchodů, nakupování po internetu vysvětlí způsoby platby diskutuje o reklamě a penězích vyjádří názory na současnou módu, co se kam nosí 	KK, KO	PT1.1 PT1.2 PT1.4 PT4.1	září – říjen	
Kulturní život	<ul style="list-style-type: none"> vyjádří své názory na současnou kulturu, jakou roli hraje umění v životě člověka vede rozhovor o divadle, diskutuje o knihách osvojí si pravidla psaní recenze seznámí se s některými osobnostmi ruské i české kultury vypráví o galeriích, muzeích u nás a v Rusku rozezná vybraná výtvarná díla ruských malířů 	KSP, KU, KK	PT1.3 PT2.1 PT2.4	Listopad	
Životní prostředí, příroda a její ochrana, počasí	<ul style="list-style-type: none"> diskutuje o změnách životního prostředí, o přírodních katastrofách vysvětlí, co je to recyklování, jaké zdroje energie zná diskutuje o zoo, o počasí 	KU, KK, KO	PT1.1 PT1.2 PT1.3 PT1.4 PT1.5	prosinec	
Stát a společnost	<ul style="list-style-type: none"> diskutuje o terorismu, narkomanii a úloze policie osvojí si pravidla psaní úvahy vypráví o tom, jaké vzory mají mladí lidé 			leden	
Česká republika x Rusko	<ul style="list-style-type: none"> vypráví o historii orientuje se na mapě ČR, Ruska popíše některé pamětihodnosti 	KO, KU, KSP, KK	PT2.2 PT2.3 PT2.4 PT4.2 PT3.3 PT1.3 PT1.5	únor	
Svátky a tradice u nás a v Rusku Symboly	<ul style="list-style-type: none"> porovná svátky a tradice v ČR s ruskými popíše oslavy ve své rodině vypráví o tradičních jídlech v době svátků,... 			březen	

<p>Věda a technika, média</p> <p>Gramatika</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vysvětlí pojem komunikace • vypráví, jaká zná massmédia, jakou roli hrají v našem životě • diskutuje, jaký je rozdíl mezi seriózním a bulvárním tiskem,... • diskutuje o mobilních telefonech, vede rozhovor o technickém pokroku • průběžně v každém tématu si upevní a utřídí znalosti časování sloves, skloňování podstatných jmen, zájmen, přídavných jmen,... • osvojí si důležité konverzační fráze 	<p>KK, KSP</p>	<p>PT 5.1-5.5</p>	<p>duben</p>	
--	--	----------------	-------------------	--------------	--

Doplňte chybějící slova z nabídky do textu písně:

Магазин

Делаю _____ в магазине,
 Всё вам по порядку _____.
 Нужно прихватить с собой _____,
 Я туда покупки _____!

Чтобы суп сварить, нужна _____
 И _____ нужно посвежей!
 _____ я еще возьму немножко,
 И корзинка стала _____.

Утром с _____ всегда ем кашу,
 Каша - это важно ___ детей!
 Молока возьму и _____,
 И корзинка стала _____.

Вот лежат на _____ печенюшки,
 _____ и пряник для друзей!
 Здесь возьму я _____ и _____,
 И корзинка стала тяжелей!

Очень тяжела моя корзинка,
 С ней уже я к _____ подхожу.
 Деньги _____ я за покупки
 И корзинку я _____.

1. картошка
2. кассе
3. тяжелей
4. корзину
5. для
6. лука
7. положу
8. молоком
9. покупки
10. сладости
11. освобожу
12. морковку
13. заплачу
14. плюшку
15. расскажу
16. полке
17. простоквашу
18. тяжелей
19. ватрушку

Na místa chybějících slov textu píšně doplňte obrázky a k nim příslušná slova z nabídky, tedy pospojujte slova s obrázky a vytvořené dvojice poté doplňte do textu (některé obrázky a slova se mohou použít i vícekrát). K práci můžete používat slovník.

Магазин

Делаю покупки в магазине,
Всё вам по порядку расскажу.
Нужно прихватить с собой _____,
Я туда покупки положу!

Чтобы суп сварить, нужна _____
И _____ нужно посвежей!
_____ я еще возьму немножко,
И _____ стала тяжелей.

Утром с _____ всегда ем _____,
_____ - это важно для детей!
_____ возьму и _____,
И _____ стала тяжелей.

Вот лежат на полке _____,
_____ и _____ для друзей!
Здесь возьму я _____ и _____,
И _____ стала тяжелей!

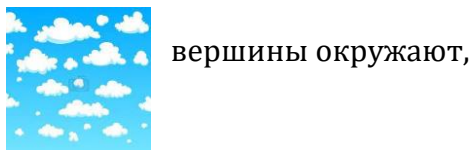
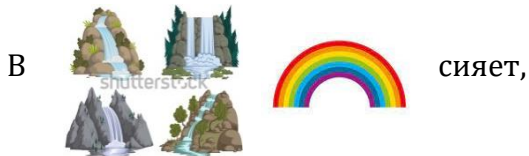
Очень тяжела моя _____,
С ней уже я к _____ подхожу.
_____ заплачу я за покупки
И _____ я освобожу.

плюшка	простокваша	корзина (6х)	морковка	касса
печенюшка	деньги	молоко (2х)	картошка	пряник
лук	ватрушка	каша (2х)	сладости	

Na místo obrázků doplňte slova, jež je vystihují (z některých obrázků poznáte, že se jedná o množné číslo, a u některých jsou zdvojené, kde se také jedná o množné číslo).

Наша земля

О, как нежно раннею весною

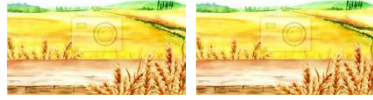
Землю, что украшена !

Приве:

Наша земля,
Где ты живешь и я,
Прекрасные края,
Для счастья она
Нам дана!
Наша земля,

ее,

,

И

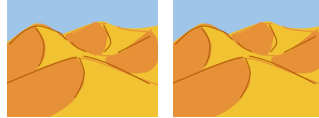
и

,

Как чудно она
Сотворена!

Распростерлись знойные

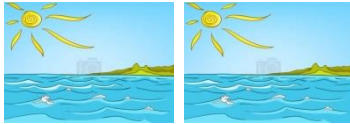
,

И края, что все сковали

,

И

бескрайние просторы, и

,

Всё – земли великие узоры!

Безграничны щедрость и богатства,
Всё живое может питаться.

добра в нее скорее посеи ты,

И твой урожай наполнит землю!